Милена ВРАНЕШЕВИЋ*

Министарство унутрашњих послова Републике Србије

ДОИ: 10.5937/bezbednost2101133V

УДК: 351.74/.76::343.852:343.54/.55(497.11)

Прегледни научни рад

Примљен: 18. 10. 2019. године

Ревизија: 2. 6. 2020. године

Датум прихватања: 4. 3. 2021. године

Ставови полицијских службеника Полицијске управе у Сремској Митровици о породичном насиљу и примени Закона о спречавању насиља у породици

***Анстракт:** Циљ овог истраживања био је да се испитају ставови полицијских службеника о појединим карактеристикама насиља у породици, са посебним освртом на примену Закона о спречавању насиља у породици. До емпиријских налаза дошло се анкетирањем 31 полицијског службеника Полицијске управе у Сремској Митровици, који поседује сертификат предвиђен поменутиим законом. Након прикупљања података, примењена је статистичка метода на нивоу дескриптивне статистике и у ту сврху коришћен је статистички софтверски пакет СПСС (вер. 20). Овим истраживањем утврђена је фреквенција различитих облика насиља у породици, структура жртава и учинилаца, као и њихов међусобни однос. Указано је на неке од разлога постојања тамне бројке насиља у породици, нарочито у случајевима у којима су деца вршила насиље према родитељима и полицијски службеници били у улози жртве или учиниоца. Утврђени су најчешћи разлози ненапуштања насилног партнера, али и повлачења пријаве, односно злоупотребавања права пријављивања насиља у породици. С обзиром на то да је једна од новина Закона о спречавању насиља у породици увођење хитних мера у правни систем наше државе, истражена је учесталост њихове примене. Посебан део истраживачког рада посвећен је испитивању актуелног стања у погледу сарадње између полиције*

* milena.vranesovic22@gmail.com, студент докторских студија на КПУ у Београду

и других надлежних државних органа и установа у случајевима насиља у породици.

Кључне речи: *насиље у породици, жртва, учинилац, полицијски службеници, Закон о спречавању насиља у породици.*

Увод

Историјски посматрано, порекло насиља у породици везано је за развој првих људских заједница. Међутим, тек у другој половини 20. века, пре свега захваљујући политичком ангажману феминистичког покрета и невладиних организација у развијеним земљама, почиње се озбиљније схватати рањивост појединих друштвених група на ову врсту насиља, пре свих деце, мајки, жена и старих. Све до тада, на породично насиље гледало се као на приватну ствар једне породице. Активном улогом невладиних тела оно постаје друштвено видљив проблем, који савремене државе препознају као проблем у чије решавање треба да се укључе (Dimovski, Kostic, 2015: 353).

Специфичност овог вида насиља огледа се у блиском односу учиниоца и жртве, као и у чињеници да је најчешће реч о дуготрајном злостављању жртве, а не о изолованом случају (Игњатовић, 2016). Судећи према медијским извештајима, насиље у породици је најприсутнији облик насилничког криминалитета у Републици Србији.¹ У националном стратешком документу *Националне стратегије за родну равноправност за период од 2016. до 2020. године*² наводи се да је Република Србија, и поред постигнутог напретка у смислу нормативног и институционалног одговора на насиље над женама, и даље суочена са подацима који су узнемиравајући. Према медијским чланцима које је прикупила и анализира Мрежа „Жене против насиља“, током 2017. године од стране партнера или члана породице у Републици Србији убијено је најмање 26 жена (Мрежа „Жене против насиља“, 2017), док су 2016. године убијене 33 жене, а 2015. године чак 35 жена (Мрежа „Жене против насиља“, 2016). Истраживањем праксе

¹ *Национална стратегија за спречавање и сузбијање насиља над женама у породици и у партнерским односима*, Службени гласник Републике Србије, бр. 27/2011.

² Службени гласник Републике Србије, бр. 4/16.

судова у Београду, Новом Саду и Нишу, у испитаном узорку од сто судских предмета биле су 122 жртве кривичног дела насиља у породици, од којих је 75,41% било женског пола, а 24,59% мушког пола (Петрушић et al., 2018: 125–126). Из наведених података можемо констатовати да су жртве насиља у породици у највећем проценту жене, али не смемо изоставити да се у тој улози налазе и старије особе, деца и мушкарци.

Породично насиље није само социјално-патолошки проблем, већ и кривично дело, које изазива снажну осуду јавности и захтева адекватан одговор сваке државе и њених надлежних органа. Као посебно кривично дело,³ насиље у породици је по први пут инкриминисано и уведено у кривично законодавство Републике Србије 2002. године изменама и допунама *Кривичног закона РС*.⁴ Затим је 2005. године донет *Породични закон*,⁵ којим се иде корак даље дефинисањем мера заштите од насиља у породици (члан 198, став 2 Породичног закона). Након реформи кривичног законодавства Републике Србије, 2005. године донет је *Кривични законик*,⁶ којим се кривично дело насиља у породици прописује у члану 194, у оквиру Главе деветнаесте – Кривична дела против брака и породице.

Ратификацијом *Конвенције Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици (Истанбулска конвенција)* 2013. године,⁷ као првог правно обавезујућег инструмента којим су установљени међународни стандарди превенције и заштите жртава од насиља у породици (Делибашић, Николић, 2017: 207), биле су неопходне извесне измене националног законодавства. С тим вези, 2016. године донет је *Закон о спречавању насиља у породици*⁸ (у даљем тексту: ЗСНП), који се

³ Видети: *Закон о изменама и допунама Кривичног закона Републике Србије*, Службени гласник Републике Србије, бр. 10/2002, члан 118а.

⁴ Службени гласник Републике Србије, бр. 10/2002.

⁵ Службени гласник Републике Србије, бр. 18/2005, 72/2011 - др. закон и 6/2015.

⁶ Службени гласник Републике Србије, бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014 и 94/2016.

⁷ *Закон о потврђивању Конвенције Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици*, Службени гласник Републике Србије – међународни уговори, бр. 12/2013.

⁸ Службени гласник Републике Србије, бр. 94/16.

примењује од 1. јуна 2017. године. У њему се по први пут наводи да насиље поред физичког, сексуалног и психичког, може бити и економске природе,⁹ што је у складу са дефиницијом насиља у породици из Истанбулске конвенције.¹⁰

Доношењем ЗСНП наша земља се определила да предност пружи превентивном деловању, омогућавајући надлежним државним органима и установама да делују и у случајевима насиља (или опасности од насиља) најнижег интензитета, и тако спрече његово понављање и ескалацију. Такви акти насиља се у пракси најчешће описују као „вербални сукоб“, „породични конфликт“, „поремећени породични односи“ и слично. С тим у вези, може се констатovati да је ЗСНП заснован на *pre-crime* концепту. Суштина тог концепта се огледа у откривању и отклањању опасности од насиља у породици, до кога не мора нужно да дође, што је супротно *post-crime* концепту кривичног права и реакцији након извршеног кривичног дела (Лазих, Ненадић, 2017: 493–494). На тај начин полиција и тужилаштво, као традиционално репресивни органи, проширују своје надлежности, пре свега кроз новине као што су процена ризика¹¹ и изрицање хитних мера¹².

Мултисекторска сарадња полиције, јавних тужилаштва, судова опште надлежности и прекршајних судова, као надлежних државних органа, и центара за социјални рад, као установа социјалне заштите, по први пут је јасно дефинисана чланом 24 ЗСНП. Конкретно, предвиђено је да руководицац полицијске управе, јавни тужилац, председник суда и руководицац центра за социјални рад именују лица за везу из реда надлежних полицијских службеника, судија, заменика јавних тужилаца, који су завршили специјализовану обуку и запослених у центру за социјални рад. Именована лица за везу свакодневно размењују обавештења и податке у циљу спречавања насиља у породици и пружања заштите и подршке жртвама. Специфичност ове сарадње огледа се у формирању група за координацију и сарадњу, које су у обавези да се састају најмање једном у 15 дана и разматрају сваки случај насиља у

⁹ Видети: ЗСНП, члан 3.

¹⁰ Видети: Закон о потврђивању Конвенције Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици, члан 3.

¹¹ Видети: ЗСНП, члан 15, 16 и 18.

¹² Видети: ЗСНП, члан 17.

породици који није окончан правоснажном судском одлуком у грађанском или кривичном поступку, и израђују индивидуални план заштите и подршке жртвама (члан 25 ЗСНП).

С обзиром на континуиран раст броја кривичних пријава за насиље у породици (Републички завод за статистику, 2018), и самим тим актуелност проблема, појавила се потреба да се испитају ставови полицијских службеника о неким карактеристикама овог вида насилничког криминалитета, али и о наведеним новинама које доноси ЗСНП, јер управо полицијски службеници непосредно примењују поменути закон и имају кључни утицај на остваривање циљева његовог доношења.

Материјал и методи

Током марта и априла 2018. године спроведено је анкетно испитивање полицијских службеника, уз коришћење посебно конструисаног инструмента – анкетног упитника сачињеног од тридесет питања (шест питања отвореног типа, петнаест питања затвореног типа и девет питања комбиноване форме). Анкетирани су сви полицијски службеници Полицијске управе Сремска Митровица (Полицијске станице Шид, Рума, Пећинци, Стара Пазова, Инђија, Ириг и Полицијске испоставе Сремска Митровица), односно 31 полицијски службеник, који су у моменту спровођења истраживања поседовали сертификат предвиђен у ЗСНП. Испитаници су били старости од 24 до 57 година, а просечна старост била је 39 година. Од укупног броја испитаника, два су имала до пет година радног стажа, 12 испитаника од 5 до 15 и 17 испитаника преко 15 година радног стажа. Такође, 12 полицијских службеника припадници су полиције опште надлежности, док је њих 19 запослено у криминалистичкој полицији.

За статистичку обраду прикупљених података примењена је статистичка метода на нивоу дескриптивне статистике, и у ту сврху је коришћен софтверски пакет СПСС (вер. 20).¹³

¹³ IBM SPSS ID: 729327.

Резултати и дискусија

Анкетирани полицијски службеници процењују да је најчешћи облик насиља у породици психичко насиље (58,3% одговора). Судећи према оваквом резултату, можемо закључити да је ова процена у складу са резултатима истраживања Виктимолошког друштва Србије, реализованог 2009. године (Николић-Ристановић, 2010). Истраживање је спроведено на узорку пунолетних жена са територије АП Војводине у којем су учествовале и жене из Сремске Митровице. Том приликом је утврђено да је најзаступљенији вид насиља управо психичко насиље. Наиме, скоро свака друга анкетирана жена потврдила је да је била изложена психичком насиљу. На основу осталих резултата утврдили смо да је физичко насиље мање заступљено од психичког (33,3%), док нико од испитаника није означио сексуално насиље као најчешћи облик насиља у породици. Такође, постојала је могућност да испитаници сами наведу одговор, уколико сматрају да ниједан од наведених облика у упитнику није најчешћи облик насиља у породици, што је учинило 8,3% испитаника, наводећи економско насиље и измишљено насиље.

Најчешће жртве насиља у породици су одрасле жене (93,8% одговора), а у улози најчешће жртве одрасли мушкарци препознати су знатно ређе (6,3%). Такође, нико од испитаника није дао одговор да су деца најчешће жртве. Занимљиво је да нико од испитаника није препознао да су управо деца најугроженија, с обзиром на то да је још квантитативно истраживање Виктимолошког друштва Србије о насиљу у породици у Републици Србији из 2001. године указало на висок степен непосредне или посредне виктимизације деце у насиљу над њиховим мајкама. Конкретно, у 38% случајева деца су присуствовала последњем случају насиља, док су у 44% случајева и сама била жртве насиља.¹⁴

Према мишљењу испитаника, најчешћи учиниоци насиља у породици су одрасли мушкарци (93,8% одговора). Тиме су потврђене раније утврђене чињенице, односно да насиље у породици нај-

¹⁴ Детаљнији подаци спроведеног истраживања Виктимолошког друштва Србије из 2001. године могу се видети у оквиру *Националне стратегије за спречавање и сузбијање насиља над женама у породици и у партнерским односима*, Службени гласник Републике Србије, бр. 27/2011.

чешће врше особе мушког пола старости између 30 и 50 година (Игњатовић, Симеуновић-Патић, 2015: 75). С друге стране, веома мали проценат испитаника навео је да су жене чешће учиниоци него мушкарци (6,3%). Уколико анализирамо податке Републичког завода за статистику о пунолетним лицима пријављеним за насиље у породици, за период од 2004. године до 2017. године (Републички завод за статистику, 2018), можемо закључити да је присутан континуиран раст броја пријава за насиље у породици, са изузетком 2010. и 2014. године, када је дошло до благог пада у односу на претходну годину. Интересантно је да је исти тренд раста присутан и када су у питању жене као учиниоци насиља у породици.

Када су у питању случајеви насиља међу партнерима, како су назначили наши испитаници, случајеви насиља знатно су чешћи између брачних партнера (64,5%) него између ванбрачних (25,8%).¹⁵ Овде треба подсетити да су супружници и ванбрачни партнери равноправни у смислу члана 27 Закона о равноправности полова¹⁶. Међутим, судећи према горе наведеним резултатима, очигледно је да се поимање равноправности код учиниоца међупартнерског насиља мења ступањем у брачну заједницу.

У свету се све више користе инструменти за процену ризика од партнерског насиља над женама, који се базирају на утврђеним факторима ризика. У томе предњаче САД и Канада, које примењују инструмент за процену опасности (*Danger Assessment – DA*), инструмент за процену ризика од насиља од стране супружника (*Spousal Assault Risk Assessment – SARA*), инструмент под називом *MOSAIC 20* и упитник за насиље у породици (*Domestic Violence Inventory – DVI*) (Симеуновић-Патић et al., 2014: 14). Такође, утврдили смо да полицијски службеници у већем проценту (80,6% испитаника) сматрају да је ситуационо насиље¹⁷ међу партнерима присутније од инструменталног насиља¹⁸.

¹⁵ 6,5% испитаника се изјаснило: „не знам/не сећам се“, а 3,2% није заокружило ниједан од понуђених одговора.

¹⁶ Службени гласник Републике Србије, бр. 104/2009.

¹⁷ Ситуационо насиље је насиље које је проистекло из вербалног конфликта између партнера, где је физичко насиље у већини случајева блаже. Учиниоци могу бити и мушкарци и жене (Игњатовић, Симеуновић-Патић, 2015).

¹⁸ Инструментално насиље подразумева примену силе и/или претње с циљем развијања константног страха код партнерке и успостављања контроле над њом. Овакав вид насиља подразумева најтеже облике злостављања, док се у

Већина испитаника (22 од 31 полицијског службеника) поступала је у случајевима насиља у породици, где је жртва била старије лице. Међутим, овде треба указати на процене Светске здравствене организације да свега један од 24 случаја злостављања старијих особа буде пријављен (World Health Organization, 2018). Најчешћи облик насиља у оваквим случајевима јесте психичко насиље (52% одговора), док је физичко насиље (48%) препознато у нешто мањем проценту. Имајући у виду резултате истраживања које су у Републици Србији 2015. године спровели Јанковић, Тодоровић и Врачаревић, на узорку од 800 испитаника просечне старости 73 године, а у оквиру којег је утврђено да је 11,5% испитаника изјавило да је претрпело финансијско злостављање, занимљиво је да нико од испитаника (полицијских службеника) није навео овај облик насиља (Јанковић et al., 2015; према Сјеничић, Весић, 2018: 348–349).

Када су у питању случајеви насиља у породици где је родитељ претрпео насиље од стране детета, 21 испитаник се изјаснио да је поступао у таквим случајевима, а њих десет да нису. Према мишљењу анкетираних лица, најчешћи облик насиља у оваквим случајевима јесте вербално злостављање (54,2% одговора), док су физичко насиље (29,2%) и оштећење имовине (16,7%) били ређе препознати. Такође, 16 испитаника сматра да постоји тамна бројка оваквих случајева насиља у породици, а само један мисли супротно.¹⁹

Према подацима приказаним Графиконом 1 видимо да испитаници сматрају да је најчешћи разлог тамне бројке осећање стида жртава (родитеља). Следећи разлог, али са знатно мањим процентом, јесте настојање родитеља да заштите своје дете, док је самоокривљавање родитеља препознато у најмањем проценту. Интересантно је да ниједан полицијски службеник није дао одговор да је уверење родитеља да им нико неће помоћи разлог тамне бројке, иако је и то био један од понуђених одговора.

улози учиниоца скоро увек налазе мушкарци (Игњатовић, Симеуновић-Патић, 2015).

¹⁹ Ово питање је било упућено испитаницима који нису поступали у оваквим случајевима.

Графикон 1. Мишљење испитаника о разлозима постојања тамне бројке насиља у породици које се врши према родитељима

Само један од 31 полицијског службеника није имао случај да се жртва након пријављивања насиља у породици вратила животу у заједници са учиниоцем. Према мишљењу полицијских службеника, разлози што се жртва враћа у насилан партнерски однос јесу: *материјална зависност жртве од насилника; брига за децу; емоционална везаност за учиниоца; помирење са насилником или је жртва само хтела да покаже учиниоцу да се не боји да га пријави за насиље*. Нажалост, ова појава у пракси није реткост, а поступајући на овај начин, свака жртва постаје потенцијална жртва вишеструке виктимизације.

Графикон 2. Мишљење испитаника о разлозима ненапуштања насилног партнера

Према подацима приказаним Графиконом 2, видимо да су економска зависност од насилника и брига за децу најчешћи разлози због којих жртве насиља у породици остају у заједници и трпе насиље. Такође, као разлог се издвојила нада жртве да је насиље привремено и да ће проћи. Остале разлоге, попут осећања стида и страха од одмазде, испитаници су ређе наводили, док су емоционална везаност за насилника, одсуство подршке и самоокривљавање препознати у најмањем проценту.

Чак 28 полицијских службеника изјаснило се да је поступао у случају у којем је жртва повукла пријаву за насиље у породици, а само троје полицијских службеника да није. Према мишљењу испитаника, најчешћи разлог повлачења пријаве јесте обећање учиниоца да се насиље неће поновити (51,3% одговора), потом економска зависност жртве (35,9%), док је претња физичким насиљем (7,7%) у навођена најмањем проценту. Такође, у оквиру овог питања испитаницима је била дата могућност да сами напишу одговор, уколико сматрају да постоји неки други разлог, који

није наведен. Један полицијски службеник је као разлог навео *утицај родбине на жртву*, а други да се *према учиниоцу не примењују одговарајуће казнене мере*.

Чак 30 полицијских службеника изјаснило се да сматра да долази до злоупотребе права пријављивања насиља у породици, док се само један полицијски службеник изјаснио да до ње не долази. У образложењу свог мишљења да злоупотреба постоји, испитаници су навели следеће: *добивање старатељства над децом; да би се могући учинилац избацио из куће; освета; љубомора и постојање друге емотивне везе*.

У оквиру анкетног упитника била су постављена три питања како би се испитао став полицијских службеника о сарадњи са јавним тужилаштвом, судом и центром за социјални рад.²⁰

Генерално посматрано, полицијски службеници су углавном задовољни сарадњом са наведеним државним органима и центром за социјални рад.²¹ С обзиром да нам је циљ био да се открију проблеми у раду, кроз образложења претходно изнетих ставова о сарадњи са тужилаштвом, судом и центром за социјални рад, дошли смо до следећег: *суд и тужилаштво се површино баве проблемом насиља у породици и неопходно је њихово веће залагање; центар за социјални рад не поступа у складу са својим делокругом рада; центар за социјални рад се не укључује у рад приликом процене ризика, посебно ван радног времена*, а према ЗСНП, надлежни полицијски службеник може затражити мишљење центра за социјални рад. Такође, према мишљењу испитаника, *неопходно је веће ангажовање наведене установе, посебно у случајевима када постоји сумња да су могући учиниоци насиља душевно оболела лица или лица са развијеном зависношћу од психоактивних супстанци, ради њиховог смештања у одговарајуће установе*.

Највећи број испитаника (18) сматра да полиција, суд, тужилаштво и центар за социјални рад имају једнако важне улоге у спречавању насиља у породици. Овакав став можемо тумачити

²⁰ У оквиру анкетног упитника постављена је скала (1 – потпуно сам незадовољан/на, 2 – углавном сам незадовољан/на, 3 – немам став, 4 – углавном сам задовољан/на и 5 – потпуно сам задовољан/на).

²¹ Већина полицијских службеника се изјаснила да је углавном задовољна сарадњом са тужилаштвом, судом и центром за социјални рад (у односу на сарадњу са тужилаштвом 17 испитаника, у односу на сарадњу са судом 15 испитаника и у односу на сарадњу са центром за социјални рад 21 испитаник).

као унапређење мултисекторске сарадње, односно остварење циља који је дефинисан у ставу 1 члана 2 ЗСНП: „да се на општи и јединствен начин уреди организација и поступање државних органа и установа и тиме омогући делотворно спречавање насиља у породици и хитну, благовремену и делотворну заштиту и подршку жртвама насиља у породици“. Међутим, 12 испитаника сматра да полиција има главну улогу, а један да ту улогу има центар за социјални рад. С тим у вези, поставља се питање *да ли су полицијски службеници били у потпуности објективни када су дали овакав одговор, или мултисекторска сарадња заиста није развијена у довољној мери.*

Када је у питању изрицање хитних мера, 23 испитаника су се изјаснила да у већини случајева изричу хитне мере, петоро испитаника да то чине у мањем броју случајева, двоје се изјаснило да те мере изриче у сваком случају, а само један да никад није изрекао хитну меру. Интересантно је да је, од 23 испитаника која су се изјаснила да хитне мере изричу у већини случајева, само један имао до пет година радног стажа, док су остали имали преко пет година. С обзиром на податак да су полицијски службеници на територији свих 27 полицијских управа у Републици Србији, у периоду од 1. јуна до краја 2017. године, изrekli укупно 13.808 хитних мера, а да су за првих 15 дана 2018. године изrekli 1.277 хитних мера (Министарство правде РС, 2018), видимо да се хитне мере изричу у великом броју и у осталим полицијским управама.

Знатно већи број испитаника није имао случај насиља у породици, у којем се као жртва или учинилац нашао полицијски службеник (њих 24 у односу на седморо испитаника који јесу). Више од половине испитаника (17) сматра да постоји тамна бројка кривичног дела насиља у породици у којем је жртва или учинилац полицијски службеник. Овакав став испитаника могли бисмо довести у везу са претходно изнетим подацима, јер од 17 испитаника који сматрају да постоји тамна бројка, њих 14 није имало пријављен такав случај. Такође, разлоге за тамну бројку могли бисмо наћи у специфичности полицијске професије, односно супкултури полицајаца. Посебан „систем вредности, ставова и уверења“ који чини полицијску поткултуру за последицу има развој снажне међусобне повезаности и упућености полицијских службеника једних на друге, и то не само на радном месту него и ван њега (Кешетовић, 2001: 115–

119). Управо због таквог односа, који превазилази оквире уобичајеног колегијалног односа, може доћи до прикривања сазнања да је колега могући учинилац насиља у породици. С друге стране, свако се може наћи у улози жртве насиља у породици, па тако и полицијски службеници. Међутим, изражени „мачизам“, као једна од особина полицијске супкултуре (Reiner, 1985; према Кешетовић, 2001: 121–122) може бити разлог да полицајци не пријаве случај насиља у породици у којем су они жртве.

На крају анкетног упитника полицијски службеници су могли изнети своје предлоге који се тичу унапређења рада у случајевима насиља у породици. Већина је навела да је потребно обучити већи број полицијских службеника, пре свега оне који раде у дежурној служби, јер они први долазе у контакт са жртвом. Слажемо се са овим запажањем јер, пролазећи кроз специјализовану обуку, они стичу неопходна знања о примени ЗСНП и начину поступања према жртвама насиља у породици.

Закључак

Утврђивањем тренутног стања мултисекторске сарадње у спречавању насиља у породици, истакнута је потреба за већим ангажовањем центра за социјални рад, посебно у смислу става 3 члана 15 ЗСНП, којим је прописано да „пре окончања процене ризика, надлежни полицијски службеник може, по потреби, затражити мишљење центра за социјални рад“. Будући да погрешна процена надлежног полицијског службеника да не постоји непосредна опасност од насиља у породици, у најгорем случају за последицу може имати губитак нечијег живота, а у супротном изрицање хитне мере невином лицу, мишљења смо да би било целисходније да приликом сваке процене ризика постоји обавеза да се тражи мишљење центра за социјални рад,. Овакав став не износимо с намером да омаловажимо компетентност полиције, већ због тога што запослени у центрима за социјални рад поседују специјализована знања и податке везане за конкретан случај која могу помоћи полицијским службеницима. С друге стране, у ЗСНП није прописана одредба у којој се наводи обавеза центра за социјални рад да одговори на захтев полиције и пружи затражено мишљење. С тим у вези, сматрамо да би њеним прописивањем у

наведеном закону, као и прописивањем одговарајућих санкција за непоступање у складу са њом, био решен проблем на који су указали и анкетирани полицијски службеници. Наиме, ако би надлежни полицијски службеник израђивао процену ризика уз обавезно мишљење центра за социјални рад, била би унапређена сарадња лица одређених за везу, односно допринело би се остварењу циља ЗСНП. Притом, удруженим знањем, искуством и подацима које поседују полиција и центар за социјални рад смањила би се могућност злоупотребе права пријављивања за насиље у породици, односно олакшало би се њено откривање.

Када је у питању изрицање хитних мера, видели смо да их полицијски службеници изричу веома често и да се по томе не разликују од колега из других полицијских управа. На основу податка да је за првих шест месеци примене ЗСНП суд донео решење о продужењу хитних мера у 87% случајева (Подаци Министарства унутрашњих послова Републике Србије и Републичког јавног тужилаштва; према Коларић, Марковић, 2018: 57), рекли бисмо да се судови у великој мери слажу са проценама полицијских службеника. Међутим, оно што брине је податак да је поднето 772 захтева за покретање прекршајног поступка због кршења хитних мера, у смислу члана 36 ЗСНП (Подаци Министарства унутрашњих послова Републике Србије; према Коларић, Марковић, 2018: 57). С једне стране имамо велику примену хитних мера, а с друге стране немали број поднетих прекршајних пријава за њихово кршење. Очигледно је да у ланцу превентивног деловања слабу карику представља одсуство утврђеног начина надзора над учиниоцима којима је изречена хитна мера.

С обзиром на то да је већина полицијских службеника поступала у случајевима у којима је жртва повукла пријаву за насиље у породици, оно што остаје као питање за даља истраживања јесте да ли се један од разлога повлачења пријаве за насиље у породици крије у недовољном поверењу грађана у субјекте формалне социјалне контролне и/или у страху од секундарне и терцијарне виктимизације?

Након спроведеног истраживања, генерални утисак је да је ЗСНП увео принцип нулте толеранције на насиље у породици. Међутим, из горе изнетих разлога чини се да превенција није засијала у свом пуном сјају, односно да је неопходно још веће

залагање свих надлежних органа и установа, уз извесне измене и допуне поменутог закона.

Литература

1. Делибашић, В., Николић, М. (2017). *Испуњене и неиспуњене обавезе према Истанбулској конвенцији*, У Зборник радова „Реформски процеси и поглавље 23 (годину дана после) – кривичноправни аспекти“, LVII Саветовање Српског удружења за кривичноправну теорију и праксу, Златибор-Београд, стр. 207-218.
2. Dimovski, D., Kostic, M. (2015). Psycho-social Treatment of Domestic Abusers as a Form of Prevention of Domestic Violence. *Reviја za kriminalistiko in kriminologijo*, 66 (4): 353-361.
3. Игњатовић, Ђ., Симеуновић-Патић, Б. (2015). *Виктимологија – општи део*. Правни факултет и Досије студио, Београд.
4. Игњатовић, Т. (2016). Преживети насиље – последице по психичко и физичко здравље жртава породичног насиља и трговине људима, „Насиље у породици и насиља према женама у интимном партнерском односу“, стр. 14-28, https://www.womenngo.org.rs/images/publikacije-nasilje/Preziveti_nasilje-posledice_po_psihicko_i_fizicko_zdravlje_zrtava_porodicnog_nasilja_i_trgovine_ljudima.pdf, доступно 30. 6. 2018.
5. Коларић, Д., Марковић, С. (2018). Поједине недоумице у примени Закона о спречавању насиља у породици. *Анали Правног факултета у Београду*, 66 (1): 45-71.
6. Кешетовић, Ж. (2001). Професионална супкултура полиције. *Социолошки преглед*, 35 (1-2): 115-125.
7. *Кривични законик Републике Србије*, Службени гласник Републике Србије, бр. 85/2005, 88/2005 – испр., 107/2005 – испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014 и 94/2016.
8. Лазић, Р., Ненадић, С. (2017). *Јавно тужилаштво пред изазовима Закона о спречавању насиља у породици*, У Зборник радова „Реформски процеси и поглавље 23 (годину дана после) – кривичноправни аспекти“, LVII Саветовање Српског

удружења за кривичноправну теорију и праксу, Златибор – Београд, стр. 491-502.

9. Мрежа „Жене против насиља“ (2017). https://www.zeneprotivnasilja.net/images/pdf/FEMICID_Kvantitativno-narativni_izvestaj_za_2017_godinu.pdf, доступан 3. 5. 2018.
10. Мрежа „Жене против насиља“ (2016). https://www.zeneprotivnasilja.net/images/pdf/FEMICID-Kvantitativno-narativni_izvestaj_za_2016_godinu.pdf, доступан 3. 5. 2018.
11. Министарство правде Републике Србије (2018). *Округли сто о примени Закона о спречавању насиља у породици у Вршцу*, <https://iskljucinasilje.rs/rs/aktuelnosti/okrugli-sto-o-primeni-zakona-o-sprecavanju-nasilja-u-porodici-u-vrscu/>, доступан 15. 5. 2018.
12. Николић-Ристановић, В. (2010). *Насиље у породици у Војводини*. Покрајински секретаријат за рад, запошљавање и равноправност полова, Нови Сад.
13. *Национална стратегија за спречавање и сузбијање насиља над женама у породици и у партнерским односима*, Службени гласник Републике Србије, бр. 27/2011.
14. *Национална стратегија за родну равноправност за период од 2016. до 2020. године са акционим планом за период од 2016. године до 2020. године*, Службени гласник Републике Србије, бр. 4/16.
15. Петрушић, Н., Жунић, Н., Вилић, В. (2018). *Кривично дело насиља у породици у судској пракси – нове тенденције и изазови*. Мисија ОЕБС-а у Србији, Београд.
16. *Породични закон*, Службени гласник Републике Србије, бр. 18/2005, 72/2011 – др. закон и 6/2015.
17. Републички завод за статистику (2018). <http://data.stat.gov.rs/Home/Result/140202?languageCode=sr-Cyrl>, доступан 9. 11. 2018.
18. Симеуновић-Патић, Б., Коларић, Д., Кесић, Т., Ђурђевић, З. (2014). *Интегрисани одговор на насиље над женама у Србији*, Криминалистичко-полицијска академија, Београд.
19. Сјеничић, М., Весић, З. (2018). Злостављање старијих: Истраживања и превенција. *Темида*, 21 (3): 345-362.

20. Закон о спречавању насиља у породици, Службени гласник Републике Србије, бр. 94/16.
21. Закон о потврђивању Конвенције Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори, бр. 12/2013.
22. Закон о равноправности полова, Службени гласник Републике Србије, бр. 104/2009.
23. Закон о изменама и допунама Кривичног закона Републике Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 10/2002.
24. World Health Organization (2018). <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/elder-abuse>, доступан 1. 10. 2018.

Attitudes of Police Officers of the Police Department in Sremska Mitrovica Regarding Family Violence and Application of Law on the Prevention of Domestic Violence

Abstract: *The aim of this research was to examine the attitudes of police officers about some characteristics of domestic violence, with special emphasis on the implementation of the Law on the Prevention of Domestic Violence. Empirical findings were gathered by the survey encomapssing 31 police officers from the Police Department in Sremska Mitrovica who have obtained certificates in accordance with the mentioned law. Following data collection, a statistic method was applied to sort, classify and process them at the level of descriptive statistics and the computer program IBM SPSS Statistics 20 was used for this purpose. This research has determined the frequency of various forms of domestic violence, structure of victims and perpetrators, as well as their mutual relations. It has pointed out the scope and some of the reasons for the existence of a dark number of domestic violence, especially in cases in which children exerted violence against parents and in which policemen were in the role of a victim or a perpetrator. The most frequent reasons have been determined for not abandoning a violent partner, recalling criminal charges or misuse of the right to report domestic violence. Given that one of the innovations in the Law on the Prevention of Domestic*

Violence is the implementation of urgent measures within the national legal system, frequency of their implementation is also subject matter under research. A particular part of the research is dedicated to examining the current state in terms of cooperation among the police and other competent state organs and institutions in cases of domestic violence, which could be the basis of consideration for direction and extent of its improvement.

Keywords: *domestic violence, victim, perpetrator, police officers, Law on the Prevention of Domestic Violence.*